

Poileasaidh airson Gnìomhan ris nach Gabhar

Làimhseachadh ghearanan

Clàr-innse

Inbhean Giùlain.....	3
Ro-ràdh.....	3
Amasan agus Builean.....	3
A' Mìneachadh Ghnìomhan Mì-reusanta.....	3
Còir ath-thagraidh no gus riochdachadh a dhèanamh	8
A' Clàradh co-dhùnadh gus bacadh a chur air co-thadhal	8
Stiùireadh agus trèanadh a bharrachd	8
Cuiribh fios gu:	10

Inbhean Giùlain

Ro-ràdh

Bidh sinn a' tachairt ri iomadh duine tro chùrsa obair Foghlam Alba, agus anns a' mhòr-chuid de chùisean 's e eadar-obrachaidhean matha agus tarbhach a th' annta airson a h-uile duine. Fìor-chorra uair, bidh dòigh-ghiùlain no gnìomhan dhaoine eile ris am bi sinn a' dèiligeadh a' ciallachadh gum bi e do-dhèanta dhuinn co-obrachadh dhaibh gu cruthachail. Anns na deannan chùisean seo feumaidh sinn beachdachadh air ceumannan a ghabhail gus an luchd-obrach againn a dhìon no airson dèanamh cinnteach nach tèid bacadh a chur air a' chomas obrach againn. Tha am poileasaidh seo a' mìneachadh mar a dhèiligeas sinn ris na suidheachaidhean seo.

Amasan agus Builean

Tha sinn a' creidsinn gu bheil an aon chòir aig co-sgrìobhaichean agus gearanaichean a bhith air an cluinntinn, air an tuigsinn agus airson urram. Tha sinn cuideachd a' creidsinn gu bheil na h-aon chòirichean aig an luchd-obrach againn.

Tha sinn ag amas anns a h-uile nì gus:

- dèanamh soilleir dhan a h-uile duine leis gu bheil sinn ag obair, an dà chuid aig an toiseach agus tron co-obrachadh againn, dè a b' urrainn agus dè nach b' urrainn do Fhoghlam na h-Alba dèanamh gus coinneachadh ris na draghan agus dùilean aca
- a bhith fosgailte agus gun a bhith togail dùilean ris nach urrainn dhuinn coinneachadh
- dèiligeadh gu cothromach, gu h-onarach, gu cunbhalach, gu modhail agus gu h-ìomchaidh leis a h-uile co-sgrìobhaiche agus gearanaiche, fiù 's nuair nach urrainn dhuinn gabhail ris an giùlan no gnìomhan aca
- seirbheis a sholarachadh a tha so-ruigsinneach dhan a h-uile duine
- dèanamh cinnteach nach eil bacadh sam bith aig an luchd-obrach againn agus daoine eile a chleachdas seirbheisean Foghlam Alba air sgàth 's an giùlan ris nach gabhar aig daoine eile.

A' Mìneachadh Ghnìomhan Mì-reusanta

Tha Foghlam Alba a' tuigsinn gum faod daoine a bhith gan giùlan fhèin ann an dòigh mhì-àbhaisteach ann an amannan trioblaid no amhladh. Gu tric bha iad am broinn suidheachadh neo-fhoisneachail no amhladh mus deach gearan no dragh a thogail leinn. Chan eil sinn den bheachd gur e giùlan mì-reusanta a th' ann dìreach ma bhios co-sgrìobhaiche no gearanaiche teanntach no daingeann.

Ach, tha sinn den bheachd gu bheil gnìomhan a leanas gu iarrtasan mì-reusanta air a' ghnòthachas againn no mì-mhodh ris an luchd-obrach againn gu bhith a' tighinn fo bhuidhe a' phoileasaidh seo. Tha Foghlam Alba air na gnìomhan seo a sheòrsachadh fo thrì cinn-cuspair fharsaing.

Giùlan ionnsaigheach no ana-cainnteach

Tha sinn a' tuigsinn gum faod daoine a bhith lasanta mu na cùisean air a bhruidhneas iad còmhla rinn, agus uaireannan gum bi iad goirtichte, diombach no crosta. Ma dh'èiricheas na faireachdainnean seo gu miann-còmhraig ro luchd-obrach aig Foghlam Alba, cha gabhar ri seo nar beachd-sa. Cha gabhar ri ainneart ri no mì-iomairt an luchd-obrach againn idir.

Chan e gnìomhan a nì no a mhaoidheas cron corporra a-mhàin ann an ainneart no miann-còmhraig. Tha iad cuideachd a' gabhail a-steach giùlan no cainnt (an dà cuid air a labhairt agus sgrìobhte) a chiallaicheas gum bi eagal air luchd-obrach no gum bi iad a' faireachdainn ann an cunnart. Tha eisimpleirean den t-seòrsa giùlain seo a' gabhail a-steach droch-chainnt, muiseagan, mì-iomairt pearsanta labhairteach, iomraidhean lùghdachail agus mì-mhodh. Faodaidh aithrisean lasarra agus casaidean gun bhunait cuideachd a bhith giùlan ana-cainnteach. Chan fheumar aithris a dhèanamh gu dìreach ri neach-obrach no ainm a chur orra a bhith ana-cainnteach no maoidheach. Faodaidh aithrisean a thèid a dhèanamh taobh a-muigh àrainneachd na h-obrach, no a thoirt do caraidean no teaghlach an neach-obrach a bhith mì-reusanta a thaobh teirmichean a' phoileasaidh seo, air a nì sinn gnìomh. 'S e co-theacsa farsaing a' ghiùlain a tha cudromach.

Iarrtasan mì-reusanta

Faodaidh daoine iarrtasan mì-reusanta a dhèanamh air na goireasan a th' againn le nàdar agus sgèile na seirbheise ris a bheil iad an dùil. Tha eisimpleirean den t-seòrsa giùlain seo a' gabhail a-steach ag ath-iarraidh fhreagairtean taobh a-staigh sgèile-ama mì-reusanta, a' cur chumhachan mì-reusanta air oifigeirean, a' cur an ìre bruidhinn ri no faicinn neach-obrach sònraichte nuair nach gabh seo dèanamh, a' diùltadh gabhail ris nach urrainn dhuinn seirbheis shònraichte a sholarachadh no cùis shònraichte a chur air dòigh, no ag atharrachadh a-rithist is a-rithist nàdar a' ghearain no na cùise a tha iad a' togail, no a' togail draghan neo-dhàimheil. Faodaidh an giùlan seo toirt air falbh bhon t-seirbheis a sholairias sinn ri daoine eile, a' cur uallach mòr air a' bhuidhinn. Tha an t-uabhas de dh'ùine a dhith airson dèiligeadh leis a' ghiùlan seo agus bheir e pàirt mhì-reusanta den ghoireasan ionmhasail agus daonna air falbh bho na h-obraichean reachdail againn. Faodaidh seo a bhith doirbh agus faodaidh e cudrom a chur air luchd-obrach nuair nach eilear grunn cumanta no dòigh-obrach phrathaigeach a lorg airson na cùisean a thèid an togail. Na thathar a' ciallachadh le iarrtasan mì-reusanta a' nochdadh an-còmhnaidh air an t-suidheachadh mu thimcheall a' ghiùlain.

Leantalachd mì-reusanta

Uaireannan cuiridh cuideigin fios gu Foghlam Alba uair is uair mun aon chuis no mu dheidhinn chùisean a tha glè choltach ri chèile. Faodaidh an dòigh anns an dèan iad na h-iarrtasan seo a bhith reusanta ach chan eil leantalachd an dòigh-dhèiligidh aca idir – gabhaidh iad nas motha de dh'ùine no goireasan na dh'fheumas iad ann an iomlaidean nach eil tarbhach dhuinn agus dhaibh-san. Uaireannan, 's e gearanan sreathach a bhios anns an leantalachd seo – a' cur ghearanan a-staigh mu làimhseachadh ghearanan, gu tric thar diofar bhuidhnean no phàirtean dhen aon bhuidhinn, a' gabhail a-steach gearanan ath-thriallach gu Riaghaltas na h-Alba agus Foghlam Alba. 'S e leantalachd nan dòigh-obrach thar ùine a th' anns an fheart sàr-mìneachaidh. Tha a' chòir aig Foghlam Alba gus sgrùdadh a dhèanamh air ma tha an leantalachd aig ìre far a chuireas e bacadh air a' chomas againn gus an obair againn a dhèanamh, no mas e sàrachadh no làimhseachadh mì-reusanta an luchd-obrach againn a th' ann.

A' Làimhseachadh Gnìomhan Mì-reusanta

Bidh sinn ag amas gun dèan sinn cinnteach gum faigh daoine an aire iomchaidh, ann an deagh àm, ma tha an giùlan aca a' fàs mì-reusanta no mar ghiùlan ris nach gabhar agus dè bhios a' leantainn ma chumas iad orra. Nì sinn seo ann an dòigh a dh'amas ris an t-suidheachadh a chiùineadh, le amas gus tòna a' chonaltraidh a thoirt air ais gu ìre nas reusanta.

Chan fhulang sinn bagairt no cleachdadh ainneart fiosaigeach no mì-iomairt labhairteach no sàrachadh an aghaidh an luchd-obrach againn. Cha ghabhar ris na gnìomhan seo idir agus 's dòcha gun tèid aithisg a thoirt orra dhan phoileas, agus thèid aithisg a thoirt an-còmhnaidh ma thèid ainneart fiosaigeach a chleachdadh no a bhagairt.

Far a gheibh sinn litrichean no conaltradh a tha mì-iomairteach ri luchd-obrach, dha-rìribh mì-thaitneach no a nì iarrtasan mì-reusanta, aithnichidh sinn an conaltradh agus cuiridh sinn fios don cho-sgrìobhadair gu bheil e a' tighinn fo bhuidh a' phoileasaidh seo agus mar sin cha tèid a' chùis air adhart. Bheir sinn rabhadh dhan cho-sgrìobhadair cuideachd ma leanas iad orra a chainnt no na h-iarrtasan sin a chleachdadh gum beachdaichidh sinn air crìoch a chur air co-thadhal air fhad.

Ma leigeas cuideigin seachad an rabhadh a chaidh a thoirt dhaibh, no ma tha iad a' cleachdadh no a' bagairt ainneart fiosaigeach, gabhaidh sinn gnìomh ag amas cho fad 's as urrainn dhuinn air:

- riosg cron re luchd-obrach Foghlam Alba a lùghdachadh
- bacadh a chur air an duine an aghaidh cron a dhèanamh dhaibh fhèin no do dhaoine eile

- dèanamh cinnteach gun tèid gnothachas Foghlam Alba a dhèanamh cho èifeachdail agus èifeachdach 's a ghabhas agus dhan fheadh air a bheil iarraidh san lagh.

Tha e coltach gun gabh an gnìomh seo a-steach crìoch no bacadh a chur air co-thadhal leis an neach fa leth.

A' cur crìoch no bacadh air co-thadhal

Thèid am pròiseas airson crìoch a chur air co-thadhal a làimhseachadh gu faiceallach. Tha àireamh chùisean air am feumar beachdachadh, agus cha tèid an co-dhùnadh gus co-thadhal a crìochnachadh a ghabhail gu h-aotrom no gun bhunait le fianais gu leòr.

Gu h-àbhaisteach, thèid am moladh gus crìoch a chur air co-thadhal a dhèanamh leis Àrd-oifigear no le Stiùiriche Ro-innleachdail Foghlam Alba. Far a bheil co-sgrìobhadh gu no còmhla ri Ministearan, thèid iarraidh air a' Mhinistear an co-dhùnadh a dhearbhadh. Far a bheil giùlan mì-reusanta neach fa-leth ri luchd-obrach na phrìomh adhbhar airson crìoch a chur air co-thadhal, thèid an co-dhùnadh a dhèanamh le Àrd-oifigear Foghlam Alba.

Beachdaichidh sinn gu faiceallach air a' chruth a bhios air an crìochnachadh seo gus còirichean an neach a chuideamachadh a thaobh dleastanas Foghlam Alba gus an luchd-obrach againn a ghlèidheadh agus briseadh a' ghnòthachas againn a sheachnadh. Beachdaichidh sinn air sreath roghainnean, mar:

- crìoch a chur air co-thadhal sam bith (fo bhuaidh cuibhreachaidhean deatamach ainmichte fodha)
- crìoch a chur air conaltradh tro mhodhan sònraichte a-mhàin (me diùltadh conaltradh a dhèanamh air fòn còmhla ri neach ach a' tabhachadh gus dèiligeadh le draghan dligheil tro litir no post-d)
- a' diùltadh conaltradh a ghabhail air cuspair sònraichte a-mhàin
- ag iarraidh air an neach conaltradh a dhèanamh tro threas-phàrtaidh a-mhàin

Bacaidhean air a' cur crìoch air co-thadhal

Feumaidh beachdachadh sam bith air bacadh no crìoch a chur air co-thadhal tòiseachadh le beachdachadh air nàdar a' chonaltraidh a bh' againn. Ann an cuid de shuidheachaidhean, mar eisimpleir, far a bheil luchd-obrach Foghlam Alba nan luchd-sgrùdaidh, gu tric ann an dreuchd reachdail, 's dòcha nach fhaodar crìoch a chur air co-thadhal no air a' char as lugha nach eilear ag iarraidh seo.

Ann an co-dhùnadh a dhèanamh gus crìoch no bacadh a chur air co-thadhal, chan fheuch sinn ri bacadh a chur air còirichean neach fa-leth gus iarrtasan a thogail fo reachdas an fhiosrachaidh, mar chòir air iarrtas fiosrachaidh fo Achd Saorsa an Fhiosrachaidh (Alba) 2002 (FOISA), Achd Fiosrachadh na h-Àrainneachd (Alba) 2004 (EIR) no GDPR agus Achd Dìon Dàta 2018 mar a tha iomchaidh. Thèid beachdachadh air iarrtas sam bith mar seo ann an teirmichean àbhaisteach nan rèisimean inntrigidh seo – ged a dh’fhaodadh iarrtas, ma thèid a dhèanamh ann an teirmichean riasladh no mì-reusanta, a bhith draghail fo FOISA no mì-reusanta gu follaiseach fo EIR(S).

Beachdaichidh sinn cuideachd air ma tha còirichean an neach fa-leth no duine sam bith eile fo Chunnradh Eòrpach air Còraichean a’ Chinne-Daonna an sàs sa cho-dhùnadh seo, gu sònraichte Alt 10 a thaobh saorsa labhairt.

A’ cur fios don neach fa-leth

Nuair a thèid co-dhùnadh a dhèanamh gus bacadh no crìoch a chur air conaltradh ri neach fa-leth, cuiridh sinn fios dhaibh mun cho-dhùnadh agus a theirmichean. Nì an conaltradh seo soilleir cuideachd dè ’s urrainn dhaibh dèanamh (ma tha seo iomchaidh) gus riochdachaidhean a dhèanamh a thaobh a’ cho-dhùnaidh sin (faicibh fodha).

Nuair a tha neach fa-leth a’ riochdachadh buidheann

Faodaidh neach ciontachadh a bhith ann an co-thadhal le luchd-obrach Foghlam Alba mar riochdaire buidhne. Anns a’ chùis sin, bu chòir gun tèid an teann tòiseachadh a dhèanamh, mar is trice le stiùiriche san sgioba fo bhuaidh, ris a’ bhuidhinn fhèin. Tha beagan mhion-fhiosrachaidh air an dòigh-obrach am feum rim faighinn air Saltire. Tha Foghlam Alba a’ cumail na còrach gus crìoch a chur air co-thadhal airson ùidhean an luchd-obrach againn fhèin, fiù ’s mur a h-eil buidheann taobh a-muigh comasach no deònach gnìomhan a ghabhail a thaobh giùlan mas fhior ris nach gabhar.

Ceumannan gus co-thadhal a ro-chasg

Beachdaichidh sinn air ceumannan teicnigeach gus caisg a chur air oidhirpean neach fa-leth gus conaltradh a dhèanamh leinn mas e ’s gu bheil conaltradh an neach sin mì-iomairteach, maoidheach, no mas e gur e sàrachadh an luchd-obrach againn a th’ ann. Beachdaichidh sinn air ceumannan leithid caisg a chur air àireamh fòn no seòladh post-d an neach fa-leth, agus beachdaichidh sinn ann an cùisean nas miosa ma gheibh sinn bann cùirte air an neach no ma gheibh sinn ceumannan laghail eile gus an luchd-obrach againn a ghlèidheadh. Far an dèan sinn co-dhùnadh gus ceumannan caisg teicnigeach a chleachdadh, m.e. air seòladh post-d, chan innis sinn seo gu deatamach ris an neach sa chùis. ’S e cùis breithneachaidh a bhios ann airson an stiùiriche a ghabhas an co-dhùnadh gus crìoch no bacadh a chur air co-thadhal ma dh’innseas iad don neach gun tèid ceumannan teicnigeach a chleachdadh.

Còir ath-thagraidh no gus riochdachadh a dhèanamh

Far an dèan sinn co-dhùnadh crìoch a chur air co-thadhal air fad le neach fa-leth, cha thabhaich sinn còir ath-thagraidh idir agus cha ghabh sinn riochdachaidhean sam bith bhuapa. Nì sinn seo soilleir sa chonaltradh mu dheireadh againn, agus bheir sinn an aire air a' chòir a tha aca gearan mu sheirbheisean Phoblach ri Ombudsman Sheirbheisean Poblach na h-Alba.

Far an dèan sinn co-dhùnadh gus bacaidhean a chur air mar a nì neach fa-leth conaltradh rinn no air a' chuspair msaa, beachdaichidh sinn air ma thèid slighe a thoirt don neach gus am faod iad riochdachaidhean a dhèanamh gu neach-obrach nas àirde ann am Foghlam Alba. Chan e còir ath-thagraidh fhoirmeil a bhios ann an seo ach cothrom airson Foghlam Alba beachdachadh a bheil na bacaidhean a tha sinn a' cur orra mì-chothromach ann an dòigh dhan neach sa chùis.

Far a chuireas sinn crìoch no bacadh air co-thadhal agus tha ùine sònraichte air a dhol seachad (co-dhiù dà bhliadhna), beachdaichidh sinn air riochdachaidhean bho neach fa-leth gun do thachair rudeigin sònraichte a bheir dhuinn urras gun do dh'atharraich an giùlan aca gu leòr gus am faod sinn bacaidhean a thogail.

A' Clàradh co-dhùnadh gus bacadh a chur air co-thadhal

Clàraidh sinn tachartasan anns a bheil gnìomhan no giùlain ris nach gabhar mar a thachras iad, ach cha chum sinn na clàraidhean seo ach airson ùine iomallaichte mura tèid co-dhùnadh a dhèanamh airson ghnìomhan a bharrachd taobh a-staigh na h-ùine sin. Cha bu choir don àm seo a bhith nas fhaide na 20 làithean san fharsaingeachd, ach faodaidh e a bhith nas fhaide ann an cuid de chùisean (m.e. far a bheil co-thadhal le neach fa-leth a' tachairt gach ràith) mar a tha iomchaidh.

Far an tèid co-dhùnadh a dhèanamh crìoch no bacadh a chur air co-thadhal le neach fa-leth, clàraidh sinn an co-dhùnadh sin agus na h-adhbharan air a shon. Thèid an clàr seo a cho-roinneadh le aonadan aig a bheil co-thadhal coitcheann leis a' phoblach (sgìoba Fiosrachadh, *Prìomh Aonad-fiosrachadh Riaghaltas na h-Alba agus Aonad Com-pàirteachadh Poblach far a bheil seo iomchaidh*), agus cuideachd leis an fheadhainn a bha no a dh'fhaodadh a bhith ann an co-thadhal leis an neach fa-leth.

Stiùireadh agus trèanadh a bharrachd

Tha am poileasaidh seo a' gabhail a-steach [Poileasaidh airson Gnìomhan ris nach Gabhar Ombudsman Roinn Poblach na h-Alba](#) agus [brath-ullachaidh Coimiseanair-fiosrachaidh na h-Alba air iarrtasan draghail](#).

Bheir sinn a-mach stiùireadh air pròiseasan riatanach gus am poileasaidh seo a thoirt gu buil ann an cùisean sònraichte, a' gabhail a-steach teacsa teamplaid airson cleachdadh ann an conaltradh ceangailte ri gnìomhan ris nach gabhar agus stiùireadh air clàradh fiosrachaidh mu dheidhinn giùlan ris nach gabhar. Solaraichidh sinn cuideachd goireasan trèanaidh airson luchd-obrach ann an làimhseachadh shuidheachaidhean anns a bheil gnìomhan agus giùlan ris nach gabhar.

Cuiribh fios gu:

Foghlam Alba

Taigh Denholm,
Pàirc Gnothachais Almondvale
Slighe Almondvale
Baile Lèibhinn EH54 6GA

F +44 (0)131 244 4330

P-d complaints@education.scot.nhs.uk

www.education.gov.scot

© Còir-lethbhreac a' Chrùin, 2020

Faodaidh sibh am fiosrachadh seo ath-chleachdadh (gun ìomhaighean agus suaicheantasan) gu saor an-asgaidh ann am fòrmat no cruth sam bith, fo chumhan Cead an Riaghaltais Fhosgailte cho fad 's a thèid e ath-riochdachadh gu ceart agus nach eilear ann an co-theacsa mì-stiùrach. Feumar a shealltainn gur ann le Foghlam Alba a tha an còir-lethbhreac agus tiotal an sgrìobhainn sònraichte.

Gus sealltainn air a' chlàr seo, rachaibh gu <http://nationalarchives.gov.uk/doc/open-government-licence> no cuiribh post-d gu: psi@nationalarchives.gsi.gov.uk

Nuair a dh'ainmich sinn fiosrachadh fo còir-lethbhreac an treas-phàrtaidh feumaidh sibh cead fhaighinn bhon fheadhainn aig a bheil a' chòir-lethbhreac sin.